

Revisionsrapport

Ägarstyrning av kommunala bolag
2017/2018 - Ägardirektiv och
styrdokument

Härjedalens Kommun 16 mars 2018

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Inledning	3
2 Resultat	4
3 Revisionell bedömning	7

Sammanfattning

Uppdrag, bakgrund och revisionsfråga/syfte

Enligt kommunallagen har kommunfullmäktige ett övergripande ansvar att tillse att styrning, insyn och kontroll upprätthålls över bolag, stiftelser, kommunalförbund mm utifrån kommunens ägarandel. För att få en bild över hur ägarstyrningen fungerar i kommunen har kommunens revisorer beslutat att **översiktligt** granska hur ägarstyrningen är uppbyggd och fungerar.

Revisionskriterier och avgränsning

Huvudsakliga revisionskriterier är kommunallagen, fullmäktigebeslut, interna styrdokument och riktlinjer. Granskningen avser 2017 och 2018 och är översiktlig.

Revisionell bedömning och rekommendationer

Efter genomförd granskning är vår sammanfattande bedömning att ägarstyrningen kan förbättras. Vi har följande rekommendationer:

- Strukturera upp faktauppgifter för varje bolag, stiftelse, kommunalförbund mm. Aktuella och uppdaterade bolagsordningar, förbundsordningar, stadgar etc ska finnas för varje engagemang som kommunen har, samlade i särskild "mapp" för varje objekt.
- Uppdatera förteckning över ombud och ersättare för varje engagemang.
- Använd rätt terminologi: Välj ombud till stämma. Av någon anledning "Väljs direktiv" till stämma, vilket är lika med person i protokollen. Direktiv är något helt annat och ges till ombud inför stämma och omröstning.
- Tillämpa SKL:s "Principer för styrning av kommunägda bolag" i tillämpliga delar, vilket bör ingå i eventuell policy för ägarstyrning i kommunen.
- Lägg till en punkt i KS internkontroll plan som handlar om ägarstyrning.
- Ta upp ägarfrågor i KF och KS regelbundet och minst vid delårsbokslut och årsbokslut samt vid behov.
- Ge tydliga direktiv till kommunens ombud inför bolagsstämmorna.

1 Inledning

1.1 Uppdrag, bakgrund och revisionsfråga

Kommunen är helägare och delägare i ett antal bolag som ingår i kommunens sammanställda redovisning. Enligt kommunallagen har kommunfullmäktige ett övergripande ansvar att tillse att styrning, insyn och kontroll upprätthålls över bolagen utifrån kommunens ägarandel. För att få en bild över hur ägarstyrningen fungerar i kommunen har kommunens revisorer beslutat att översiktligt granska hur ägarstyrningen är uppbyggd och fungerar.

1.2 Revisionskriterier

Huvudsakliga revisionskriterier är kommunallagen, fullmäktigebeslut, interna styrdokument och riktlinjer.

1.3 Avgränsning

Granskningen avser 2017 och 2018 och är översiktlig.

1.4 Metod

Intervjuer och dokumentstudier.

2 Resultat

2.1 Lagstiftning, Kommunallagen (KL)

I Kommunallagens (KL:2018) 10 kap 1 - 6 § anges de förutsättningar som ska gälla om kommuner och landsting överlämnar vården av en kommunal angelägenhet till en juridisk person eller enskild individ.

Vid överlämnande till ett **helägt** kommunalt bolag ska fullmäktige bland annat fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten och se till att det framgår av bolagsordningen, utse samtliga styrelseledamöter, att det framgår i bolagsordningen att fullmäktige får ta ställning i principiellt viktiga frågor, utse minst en lekmannarevisor och se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över till privata utförare. I **delägda** kommunala bolag ska fullmäktige verka för att bolaget blir bundet av de villkor som avses i stycket ovan (3 § KL), i den omfattning som är rimligt med hänsyn till ägarandel, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

KL 10 kap 3 § avser även kommunala stiftelser och ideella föreningar.

I Aktiebolagslagen (ABL) infördes lekmannarevisionbegreppet i 1999 års ABL och blev obligatoriskt i **helägda bolag**.

I 1991 års kommunallag infördes i 6 kap 1 § uttrycket "uppsikt över" för kommunstyrelsen avseende nämnder liksom för hel – och del ägda företag och senare även över kommunalförbund i vilka kommunen var medlem. Paragrafen är uppdelad i två stycken där kommunstyrelsens ledande funktion och ansvar för **ledning** och **samordning** av kommunens förvaltning tillsammans med **uppsikten** över nämnderna utgör första stycket. Det andra stycket beskriver **uppsikten** över företagen och kommunalförbunden.

Förarbetena till 1991 års kommunallag utvecklar inte vad uppsikten skall innebära utan markerar, till skillnad mot tidigare, att även företagen är en del av den kommunala organisationen. Kontentan av ovan resonemang är att det i huvudsak är upp till kommunen att bestämma vad uppsikten skall bestå av och med vilka tidsintervall uppsikten skall utövas. Rent praktiskt bör ett förtydligande framgå ur kommunstyrelsens reglemente.

I skriften "Principer för styrning av kommun – och landstingsägda bolag" från 2006 och utgiven av Sveriges kommuner och landsting (SKL), ges rekommendationer utifrån ett omfattande arbete i expertgrupper och remissförfaranden under framtagande av skriften.

2.2 Styrdokument i kommunen

Det finns ingen **policy** för styrning av bolag mm som ägs av Härjedalens kommun.

I **kommunstyrelsens (KS) reglemente** framgår under 4 § "Företag och stiftelser" att styrelsen ska ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag som kommunen helt eller delvis äger främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv men också på övriga förhållanden av betydelse för kommunen.

KS ansvarar för att beslut om ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade och att regelbundna möten mellan KS och företagsledningarna äger rum.

KS ska även löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att kommunallagens krav uppfylls i de företag och stiftelser som kommunen äger eller har intresse i.

KS ska även årligen pröva om den verksamhet som bedrivits i bolagen varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges fullmäktige snarast. Om brister konstateras ska KS lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

KS ska även tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i hel eller delägda företag. KS ska även ha uppsikt över kommunalförbund där kommunen är medlem.

I **KS delegationsordning** framgår inget kring bolagsfrågor, vilket innebär att ingen beslutanderätt har delegerats från KS till arbetsutskott eller enskilda tjänstemän.

Skriften från SKL "Principer för styrning av kommun – och landstingsägda bolag" har inte antagits av varken fullmäktige eller KS för vägledning i ägarstyrning.

2.3 Hel - och delägda bolag, stiftelser, kommunalförbund

I kommunens årsredovisning för 2016 finns följande ägarengagemang redovisade:

YPRO: Ytterhogdals produkter AB, 100 % ägarandel. Under 2017 såldes YPRO till Härjegårdar, där YPRO ingår som ett dotterbolag. Enligt uppgift kommer bolaget att säljas till extern köpare under 2018.

Härjegårdar: Härjegårdar Fastighets AB, 100 % ägarandel

Tännäs fritidsanläggningar: Stiftelse, ägd andel 100 %

Norkom: Fastighetsaktiebolag, ägd andel 50 %.

Härjeåns: Kraft AB, ägarandel 33,5 %

Nedan redovisas engagemang som inte finns redovisade i kommunens årsredovisning.

IBAB - Inlandsbanan AB tillsammans med 18 andra kommuner.

I **Fjällmuséet**, Funäsdalen äger kommunen själva byggnaden Fjällmuseét. Fornminnesföreningen äger övriga byggnader i parken. Driftbolaget med ca 3 anställda ägs av kommunen 40 %, Jamtli 55 % och Fornminnesföreningen 5 %.

Jämtlands Räddningstjänstförbund: Kommunen ingår i förbundet från och med 2015. Kommunens bidrar för 2018 preliminärt med ca 23 mnkr av total budget på ca 125 mnkr dvs ca 18,5 % av total budget för förbundet. Kommunen ägar ca 18,5 % i förbundet.

Kommunen ingår även i den gemensamma nämnden avseende upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter mellan Jämtlands läns landsting och länets samtliga kommuner samt nämnden för upphandlingssamverkan mellan länet kommuner (GNU).

Se samlad **förteckning** från 2016, bilaga 1, samtliga engagemang. (Källa: Ekonomikontoret)

Ett gemensamt driftbolag med Bergs kommun avseende VA verksamhet är i planeringsstadiet och driftstart kan bli under 2019.

3 Revisionell bedömning

3.1 Sammanfattande revisionell bedömning och rekommendationer

Efter genomförd granskning är vår sammanfattande bedömning att ägarstyrningen kan förbättras. Ett nyckelord i detta sammanhang är att kommunen ska utöva ett **mer aktivt ägarskap med klara och tydliga ägaridéer**.

Naturligtvis ska ägarskapet anpassas till lokala förutsättningar och storleken på ägarandel i olika bolag, förbund stiftelser med mera. Vi har följande rekommendationer:

- Strukturera upp faktauppgifter för varje bolag, stiftelse, kommunalförbund mm. Aktuella och uppdaterade bolagsordningar, förbundsordningar, stadgar etc ska finnas för varje engagemang som kommunen har, samlade i särskild "mapp" för varje objekt.
- Uppdatera förteckning över ombud och ersättare för varje engagemang.
- Använd rätt terminologi: Välj ombud till stämma. Av någon anledning "Väljs direktiv" till stämma, vilket är lika med person i protokollen. Direktiv är något helt annat och ges till ombud inför stämma och omröstning.
- Tillämpa SKL:s "Principer för styrning av kommunägda bolag" i tillämpliga delar, vilket bör ingå i eventuell policy för ägarstyrning i kommunen.
- Lägg till en punkt i KS internkontroll plan som handlar om ägarstyrning.
- Ta upp ägarfrågor i KF och KS regelbundet och minst vid delårsbokslut och årsbokslut samt vid behov.
- Ge tydliga direktiv till kommunens ombud inför bolagsstämmorna.

Intervjuade och uppgiftslämnare

Ola Regnander, Ekonomichef Härjedalens kommun

Barbro Långström, Ekonomichef Härjegårdar Fastighets AB

Camilla Mehlqvist, Registrator kommunkansliet

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte provides audit, consulting, financial advisory, risk management, tax and related services to public and private clients spanning multiple industries. Deloitte serves four out of five Fortune Global 500® companies through a globally connected network of member firms in more than 150 countries bringing world-class capabilities, insights, and high-quality service to address clients' most complex business challenges. To learn more about how Deloitte's approximately 225,000 professionals make an impact that matters, please connect with us on [Facebook](#), [LinkedIn](#), or [Twitter](#).

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the "Deloitte network") is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.